

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія Аеронавігації**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ
з навчальної дисципліни
«Безпека авіації: Авіаційна безпека»
обов'язкових компонент освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
272 Авіаційний транспорт
Оператор безпілотних літальних апаратів

за темою: *Дії екіпажу по відношенню до пасажирів, що порушують порядок або недисциплінованих пасажирів.*

Кременчук 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 28.08.2023 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні циклової комісії Аеронавігації, протокол від
28.08.2023 № 1.

Розробник:

*Викладач циклової комісії аеронавігації, спеціаліст вищої категорії,
викладач - методист Яцина Є.В.*

Рецензенти:

- 1. Професор циклової комісії аеронавігації, кандидат технічних наук,
старший науковий співробітник, викладач-методист Тягній В.Г.*
- 2. Професор кафедри аеронавігаційних систем навчально-наукового
інституту Аеронавігації, електроніки та телекомунікації Національного
авіаційного університету, доктор технічних наук, доцент Шмельова Т.Ф.*

План лекції:

1. Політика по відношенню до потенційно небезпечних пасажирів.
2. Дії членів екіпажу щодо недисциплінованих пасажирів.
3. Порядок подання повідомлень про правопорушення, що мало місце на борту ПС.

Рекомендована література:

Основна

1. Конвенція про міжнародну організацію цивільної авіації, ІКАО (Чикаго, 1944).
2. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден, ІКАО (Гаага, 15 грудня 1970 року).
3. Додаток 17. Безпека. Захист міжнародної цивільної авіації від актів незаконного втручання, ІКАО (11-е видання, поправка 17, липень 2020 року).
4. Док 8973. Керівництво з авіаційної безпеки, ІКАО.
5. Док 9811. Керівництво з реалізації положень Додатку 6, що стосуються авіаційної безпеки, ІКАО.
6. Док 30, Частина II. Безпека. Політика країн-членів ЄКЦА у сфері авіаційної безпеки, ЄКЦА (13-е видання, травень 2010 року, поправка 11 травень 2019).
7. «Про затвердження інструкції щодо дії членів екіпажу у разі виникнення надзвичайних ситуацій на борту повітряного судна під час виконання пасажирських авіаперевезень», Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 17.06.2008 № 48/ДСК.
8. «Про затвердження Інструкції з оцінки рівня загрози безпеці цивільної авіації України», Наказ Міністерства інфраструктури України від 11.06.2020 № 356.

Текст лекції

ПОЛІТИКА ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ПАСАЖИРІВ

В авіакомпанії повинні бути передбачені спеціальні заходи безпеки на ПС для чотирьох груп потенційно небезпечних пасажирів:

а) **депортовані** - особи, які були допущені в країну легально або в'їхали нелегально, та отримали формальну вимогу відповідного повноважного органу залишити цю країну;

б) особи, яким повноважним органом **відмовлено** у в'їзді до країни.

Примітка: такі особи, за звичаєм, повинні бути перевезені назад до країни, з якої вони прилетіли, або до будь-якої іншої країни авіакомпанією, що здійснювала їх перевезення.

в) **особи, які відбувають покарання за скоєні злочини** - особи, заарештовані або засуджені до покарання, яких необхідно перевезти до іншої країни на підставі закону.

Примітка: для перевезення осіб, які відбувають покарання за скоєні злочини, відповідний повноважний орган повинен забезпечити охорону.

г) **недисципліновані пасажир**и - особи, які порушують правила поведінки на борту ПС з моменту закриття дверей ПС перед вильотом і до моменту відкриття дверей після посадки та допускають наступні правопорушення:

- напад, залякування, або навмисні нерозважливі дії, що порушують встановлений порядок на борту ПС та становлять загрозу майну та людям;
- напад, залякування, погроза або втручання в дії членів екіпажу, що робить неможливим виконання ними своїх обов'язків;
- навмисні нерозважливі дії або пошкодження ПС, його обладнання або систем і приборів, що порушує встановлений порядок на борту ПС та становить загрозу для ПС та пасажирів;
- передача неправдивої інформації, що наражає на небезпеку ПС під час польоту;
- невиконання вимог Закону або інструкцій по безпеці, перешкоджання виконанню організованим операціям, а також інші дії, відповідальність за які передбачена чинним законодавством.

Протиправні дії (вчинені на борту повітряного судна) - хуліганські прояви, що можуть супроводжуватися явною неповагою до оточуючих, вживання нецензур-них слів, образливих висловлювань, спричинення легких тілесних ушкоджень особам, які знаходяться на борту повітряного судна, при умові, що такі дії не були вчинені з метою полегшення здійснення акту незаконного втручання, куріння на борту повітряного судна, привласнення або крадіжка майна та коштовностей, які належать авіакомпанії або пасажирам, а також інші дії, відповідальність за які передбачена чинним законодавством.

КПС та інші члени екіпажу мають усі повноваження щодо підтримання встановленого порядку на борту ПС, прийняття адекватних заходів з метою попередження порушень правил поведінки і, у разі необхідності, відмовляти в перевезенні пасажирам, які створюють напружену обстановку на борту ПС, чим здійснюють загрозу безпеці польотів.

Світова практика по відношенню до недисциплінованих пасажирів

США За погрози, поведінку в сані алкогольного сп'яніння, невиконання вказівок члена екіпажу: паління чи відмова пристебнути пасок безпеки – штраф до 10 000 доларів США; за напад або втручання в роботу екіпажу – тюремне ув'язнення до 20 років.

Франція. За акти насильства на борту ПС – штраф до 150 тисяч євро або тюремне ув'язнення до 10 років.

Нідерланди. За безлад із застосуванням насильства, втручання в роботу екіпажу, напад на члена екіпажу – штраф до 18 тисяч євро або тюремне ув'язнення до 4 років.

Італія. За словесну образу – штраф 516 євро або тюремне ув'язнення до 6 місяців; за напад/втручання в роботу екіпажу - тюремне ув'язнення до 3 років.

Члени екіпажу повинні реагувати на всі порушення пасажирями правил поведінки на борту ПС та не залишати без наслідків прояви усякого фізичного насильства або словесних образ у свою адресу або адресу пасажирів.

ДІЇ ЧЛЕНІВ ЕКІПАЖУ ЩОДО НЕДИСЦИПЛІНОВАНИХ ПАСАЖИРІВ

При знаходженні ПС на землі

Недисциплінований пасажир попереджається про недопущення протиправних дій та порушення громадського порядку на борту ПС. У разі ігнорування вимог екіпажу - знімається з рейсу та передається правоохоронним органам.

При знаходженні ПС в польоті

Пасажир своєю поведінкою порушує громадський порядок - застосовується усне попередження.

У разі, якщо пасажир припиняє порушувати громадський порядок, - ніякі інші заходи до нього не застосовуються (порушення не фіксується).

Пасажир продовжує порушувати громадський порядок - екіпаж сповіщає пасажирів про протиправні дії в польоті *Останнім письмовим попередженням* встановленого зразку, один екземпляр якого після підпису КПС вручається пасажиру-правопорушнику особисто в руки, з складенням Акту про правопорушення на борту ПС.

Пасажир продовжує порушувати громадський порядок - повідомлення про порушення громадського порядку у пасажирському салоні надається відповідним повноважним органам. КПС зв'язується з диспетчером УПР (Центром забезпечення та контролю польотів або представником авіакомпанії в іншому аеропорту) з проханням про необхідність прибуття до борту ПС після його посадки представників правоохоронних органів та співробітників САБ для прийняття рішення щодо зняття пасажирів, який своїми діями створив загрозу безпечному виконанню польоту, з рейсу та повідомляє номер рейсу, час приземлення та про протиправну дію, яку вчинено на борту ПС.

У разі порушення будь-якими особами правил поведінки на борту ПС, створення ними загрози безпечному виконанню польоту або відмови виконувати законні вимоги членів екіпажу до порушників можуть бути застосовані заходи стримування.

Заходи стримування застосовуються у випадках, коли інші методи відновлення порядку на борту ПС виявились неієвними. Заходи стримування

полягають у тимчасовому обмеженні свободи пересування порушника та унеможливлення проявів фізичного насильства з його боку стосовно інших осіб, які перебувають на борту ПС.

Члени екіпажу, які призначаються експлуатантом для застосування заходів стримування, повинні пройти відповідну підготовку за Програмою підготовки, яка розробляється експлуатантом.

У випадках крайньої необхідності, коли на борту ПС відсутні спеціальні засоби стримування, а дії порушників становлять значну загрозу безпеці виконання польоту або особистій безпеці оточуючих, свобода пересування порушника може бути обмежена за допомогою підручних засобів.

Якщо порушник веде себе настільки агресивно, що його дії створюють серйозну загрозу безпеці польоту, КПС може прийняти рішення про приземлення в аеро-порту (на аеродромі) позапланової посадки, де передати порушника представнику відповідного правоохоронного органу (в іноземному аеропорту - в присутності представника авіакомпанії).

Пасажира-порушника затримується на борту ПС до прибуття до нього представників правоохоронних органів.

КПС або за його вказівкою інший член екіпажу інформує пасажирів про причину прибуття до борту ПС представників правоохоронних органів.

У випадку, коли правопорушення вчинено (продовжується) на етапі руління, КПС, оцінивши обстановку, приймає рішення про повернення на стоянку та організовує у цей час заходи щодо стримування порушника, які полягають у тимчасовому обмеженні свободи пересування та унеможливлення проявів фізичного насильства з його боку стосовно інших осіб, які перебувають на борту ПС. Стимування може бути обмеженим за допомогою підручних засобів.

У разі вчинення протиправних дій на борту ПС особою, яка не є громадянином України, до ПС також запрошується співробітник Служби безпеки України в аеропорту посадки, який буде брати участь у розгляді факту протиправної дії в частині, що його стосується.

Якщо протиправні дії скоєні на рейсі з України до іноземної держави, КПС передає інформацію відповідним повноважним органам (КПС зв'язується з диспетчером УПР (Центром забезпечення та контролю польотів або представником авіакомпанії в іншому аеропорту) з проханням про необхідність прибуття до борту ПС після його посадки представників правоохоронних органів та співробітників САБ, представнику обслуговуючого агента та представнику авіакомпанії в тій державі для виклику представників відповідних служб в аеропорту посадки ПС.

З метою забезпечення стандартизованого рівня авіаційної безпеки та підтримання встановленого порядку на борту ПС експлуатант має право

включати до складу екіпажу співробітників власної служби авіаційної безпеки. З цією метою таким співробітникам видаються посвідчення членів екіпажу.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ

КПС доповідає безпосередньому керівнику з застосуванням засобів зв'язку про правопорушення, що мало місце на борту ПС, обставини його локалізації та прийняті заходи.

Після повернення екіпажу до базового аеропорту КПС доповідає керівництву авіакомпанії рапортом про правопорушення, що мало місце на борту ПС, та обставини його локалізації.

Після повернення екіпажу до базового аеропорту бортпровідник (старший бортпровідник) викладає цю ж інформацію у Звіті про рейс та додає до нього другі примірники Письмового останнього попередження, Акта про порушення громадського порядку на борту ПС та Інформацію свідків (якщо ці документи не були раніше передані керівництву авіакомпанії через представника авіакомпанії).

У закордонному аеропорту, де проводиться заміна екіпажу, який приймав участь у припиненні протиправної дії на борту ПС, усі документи про правопорушення передаються представнику авіакомпанії, який забезпечує їх негайну передачу керівництву авіакомпанії та письмово надає докладну інформацію щодо обставин правопорушення, прийнятого правоохоронними органами рішення, найменування цього органу та прізвища його співробітників, які приймали участь у розслідуванні факту протиправної дії на борту ПС.

Усі звернення (письмові, усні) до авіакомпанії осіб (винних чи потерпілих) авіакомпанія повинна передати до органу, представником якого буде проводитися розгляд факту правопорушення.

Інформація про правопорушення на борту ПС доводиться до взаємодіючих підрозділів та правоохоронних органів.

Керівник авіаційного суб'єкта подає до спеціально уповноваженого органу з питань авіаційної безпеки цивільної авіації інформацію про правопорушення, що мало місце на борту ПС, обставини його локалізації та прийняті заходи (первинне повідомлення - протягом 3-х годин після отримання інформації, остаточне повідомлення - за результатами розслідування).